

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 2ας Δεκεμβρίου 2010*

Στην υπόθεση C-108/09,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Baranya megyei bíróság (Ουγγαρία) με απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2009, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 23 Μαρτίου 2009, στο πλαίσιο της δίκης

Ker-Optika bt

κατά

ÁNTSZ Dél-dunántúli Regionális Intézet,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, πρόεδρο τμήματος, D. Šváby, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász και J. Malenovský (εισηγητή), δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ουγγρική.

γενικός εισαγγελέας: P. Mengozzi
γραμματέας: B. Fülöp, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 15ης Απριλίου 2010,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις R. Somssich, K. Szíjjártó και K. Veres, καθώς και από τον M. Fehér,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Smolek,
- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Ε. Σκανδάλου,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. M. Rodríguez Cárcamo,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη C. Wissels, και τους M. De Grave και Y. De Vries,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους H. Krämer και A. Sipos,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 15ης Ιουνίου 2010,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- ¹ Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά (οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο) (ΕΕ L 178, σ. 1), καθώς και των άρθρων 34 ΣΛΕΕ και 36 ΣΛΕΕ.
- ² Η εν λόγω αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ, αφενός, της Ker-Optika bt (στο εξής: Ker-Optika) και της ÁNTSZ Dél-dunántúli Regionális Intézet (περιφερειακής διοικήσεως κρατικών υπηρεσιών δημόσιας υγείας και υγειονομικών υποθέσεων για τη Νότια Υπερδουναβία, στο εξής: ÁNTSZ) σχετικά με διοικητική απόφαση δυνάμει της οποίας η ως λόγω αρχή απαγόρευσε στην Ker-Optika να διαθέτει στο εμπόριο φακούς επαφής μέσω Διαδικτύου.

Το νομικό πλαίσιο

Η κανονιστική ρύθμιση της Ενώσεως

- 3 Κατά το άρθρο 1, σημείο 2, της οδηγίας 98/34/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών (ΕΕ L 204, σ. 37), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1998 (ΕΕ L 217, σ. 18, στο εξής: οδηγία 98/34), νοείται ως:

«“υπηρεσία”: οποιαδήποτε υπηρεσία της κοινωνίας των πληροφοριών, ήτοι κάθε υπηρεσία που συνήθως παρέχεται έναντι αμοιβής, με ηλεκτρονικά μέσα εξ αποστάσεως και κατόπιν προσωπικής επιλογής ενός αποδέκτη υπηρεσιών.

Για τους σκοπούς του παρόντος ορισμού, νοείται με τον όρο:

- “εξ αποστάσεως”: υπηρεσία που παρέχεται χωρίς τα συμβαλλόμενα μέρη να είναι ταυτόχρονα παρόντα,
- “με ηλεκτρονικά μέσα”: υπηρεσία που παρέχεται στην αφετηρία της και γίνεται αποδεκτή στον προορισμό της μέσω εξοπλισμών ηλεκτρονικής επεξεργασίας (συμπεριλαμβανομένης της ψηφιακής συμπίεσης) ή αποθήκευσης δεδομένων και η οποία παρέχεται, διαβιβάζεται και λαμβάνεται εξ ολοκλήρου μέσω τηλεφωνικής γραμμής, ραδιοφωνικής μετάδοσης, οπτικής ίνας ή με άλλα ηλεκτρομαγνητικά μέσα,

- “κατόπιν συγκεκριμένης παραγγελίας ενός αποδέκτη υπηρεσιών”: υπηρεσία που παρέχεται με μετάδοση δεδομένων κατόπιν συγκεκριμένης παραγγελίας.

[...]»

- 4 Η δέκατη όγδοη, η εικοστή πρώτη και η τριακοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2000/31 ορίζουν:

«(18) Οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας καλύπτουν μεγάλο φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων σε απευθείας σύνδεση (on-line) οι οποίες μπορούν να συνίστανται, συγκεκριμένα, στην πώληση εμπορευμάτων σε απευθείας σύνδεση ενώ δεν καλύπτονται δραστηριότητες όπως η παράδοση αγαθών ή η παροχή υπηρεσιών off-line. [...] Οι υπηρεσίες οι οποίες εξ ορισμού δεν παρέχονται εξ αποστάσεως και με ηλεκτρονικά μέσα, όπως ο κατά νόμον έλεγχος των λογιστικών εταιρείας ή η παροχή ιατρικών συμβουλών όταν απαιτείται φυσική εξέταση του ασθενούς, δεν αποτελούν υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας.

[...]

(21) [...] Ο συντονισμένος τομέας καλύπτει μόνον προϋποθέσεις σχετικά με δραστηριότητες σε απευθείας σύνδεση (on-line), όπως ενημέρωση on-line, διαφήμιση on-line, αγορά εμπορευμάτων on-line, σύναψη συμβάσεων on-line, και δεν αφορά τις νομικές προϋποθέσεις που ισχύουν στο κράτος σχετικά με εμπορεύματα, όπως τα πρότυπα ασφαλείας, οι υποχρεώσεις επισήμανσης ή η ευθύνη για τα προϊόντα, ούτε και τις προϋποθέσεις που ισχύουν στο κράτος μέλος σχετικά με την παράδοση ή μεταφορά εμπορευμάτων, συμπεριλαμβανομένης της διανομής φαρμάκων. [...]

[...]

(34) Κάθε κράτος μέλος οφείλει να προσαρμόσει τη νομοθεσία του η οποία περιέχει απαιτήσεις, ιδίως όσον αφορά τη μορφή, οι οποίες είναι σε θέση να παρεμποδίσουν τη χρησιμοποίηση συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα. Η εξέταση των νομοθεσιών που χρειάζονται προσαρμογή θα πρέπει να γίνει συστηματικά και να αφορά όλα τα αναγκαία στάδια και τις πράξεις που περιλαμβάνει η διαδικασία σύναψης της σύμβασης, συμπεριλαμβανομένης της αρχειοθέτησης της σύμβασης. Ως αποτέλεσμα της τροποποίησης αυτής, η σύναψη συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα θα πρέπει να καταστεί εφικτή. [...]»

5 Το άρθρο 1, παράγραφοι 1 έως 3 και 5, της οδηγίας 2000/31 ορίζει:

«1. Η παρούσα οδηγία έχει ως στόχο την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, εξασφαλίζοντας την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μεταξύ των κρατών μελών.

2. Η παρούσα οδηγία εξασφαλίζει την προσέγγιση, εφόσον χρειάζεται για την πραγματοποίηση του στόχου που αναφέρεται στην παράγραφο 1, ορισμένων εθνικών διατάξεων για τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας οι οποίες αφορούν την εσωτερική αγορά, την εγκατάσταση των φορέων παροχής υπηρεσιών, τις εμπορικές επικοινωνίες, τη σύναψη συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα, την ευθύνη των μεσαζόντων, τους κώδικες δεοντολογίας, τον εξώδικο διακανονισμό των διαφορών, τα μέσα έννομης προστασίας και τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών.

3. Η παρούσα οδηγία συμπληρώνει το ισχύον κοινοτικό δίκαιο περί υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας και δεν θίγει το επίπεδο προστασίας, ιδίως της δημόσιας υγείας και των συμφερόντων του καταναλωτή, όπως θεσπίζεται σε κοινοτικές πράξεις και στις εθνικές νομοθετικές πράξεις που εκδόθηκαν για την εφαρμογή τους, στο μέτρο που δεν περιορίζεται έτσι η ελευθερία παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας.

[...]

5. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται:

α) στο φορολογικό τομέα·

β) σε θέματα σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας που καλύπτονται ήδη από τις οδηγίες 95/46/EK και 97/66/EK·

γ) σε θέματα αφορώντα συμφωνίες ή πρακτικές διεπόμενες από τη νομοθεσία περί καρτέλ·

δ) στις ακόλουθες δραστηριότητες των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας:

- τις δραστηριότητες συμβολαιογράφων ή αντίστοιχων επαγγελματιών στον βαθμό που συνεπάγονται άμεση και ειδική σύνδεση με την άσκηση δημόσιας εξουσίας,
- την εκπροσώπηση πελάτη και την υπεράσπιση των συμφερόντων του ενώπιον των δικαστηρίων,
- τη συμμετοχή σε τυχερά παιχνίδια στα οποία ο παίκτης στοιχηματίζει νομισματική αξία, συμπεριλαμβανομένων των λαχείων και των στοιχημάτων.»

6 Το άρθρο 2 της οδηγίας 2000/31 ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

α) “υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας”: υπηρεσίες κατά την έννοια της παραγράφου 2 του άρθρου 1 της οδηγίας 98/34/ΕΚ [...].

[...]

η) “συντονισμένος τομέας”: οι προϋποθέσεις που ισχύουν στα νομικά συστήματα των κρατών μελών προκειμένου για φορείς παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας ή υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας, ανεξαρτήτως εάν πρόκειται για γενικές διατάξεις ή για διατάξεις σχεδιασμένες ειδικά για τον τομέα αυτό·

i) ο συντονισμένος τομέας αφορά απαιτήσεις προς τις οποίες πρέπει να συμμορφώνεται ο φορέας παροχής υπηρεσιών σχετικά με:

— την ανάληψη δραστηριότητας παροχής υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, όπως προϋποθέσεις σχετικά με τα προσόντα, την έγκριση ή την κοινοποίηση,

— την άσκηση δραστηριότητας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, όπως απαιτήσεις σχετικά με τη συμπεριφορά του φορέα παροχής υπηρεσιών, σχετικά με την ποιότητα ή το περιεχόμενο της υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων για τη διαφήμιση και τη σύναψη συμβάσεων, ή απαιτήσεις σχετικά με την ευθύνη του φορέα παροχής υπηρεσιών·

ii) ο συντονισμένος τομέας δεν καλύπτει απαιτήσεις όπως:

- προϋποθέσεις σχετικά με τα ίδια τα αγαθά,
- προϋποθέσεις σχετικά με την παράδοση αγαθών,
- προϋποθέσεις σχετικά με υπηρεσίες που δεν παρέχονται με ηλεκτρονικά μέσα.»

7 Κατά το άρθρο 3 της οδηγίας 2000/31:

«1. Κάθε κράτος μέλος μεριμνά ώστε οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας που παρέχει ένας φορέας εγκατεστημένος στο έδαφός του να τηρούν τις ισχύουσες εθνικές διατάξεις του οι οποίες εμπίπτουν στο συντονισμένο τομέα.

2. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν, για λόγους που αφορούν το συντονισμένο τομέα, να περιορίσουν την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας οι οποίες προέρχονται από άλλο κράτος μέλος.

[...]

4. Τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν μέτρα κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 2 σε σχέση με συγκεκριμένη υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

α) τα μέτρα πρέπει:

i) να είναι αναγκαία για έναν από τους ακόλουθους λόγους:

— δημόσια τάξη, ιδίως πρόληψη, έρευνα, διαπίστωση και δίωξη εγκλημάτων, στα οποία περιλαμβάνονται η προστασία των ανηλίκων και η καταπολέμηση της πρόκλησης μίσους λόγω φυλής, φύλου, θρησκείας ή εθνικότητας, καθώς και οι παραβιάσεις της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας που αφορούν μεμονωμένα πρόσωπα,

— προστασία της δημόσιας υγείας,

— δημόσια ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένης της προάσπισης της εθνικής ασφάλειας και άμυνας,

— προστασία του καταναλωτή, περιλαμβανομένου και του επενδυτή·

ii) να στρέφονται κατά μιας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας η οποία βλάπτει τους στόχους που αναφέρονται στο σημείο i) ή συνιστά σοβαρό κίνδυνο που απειλεί να βλάψει τους προαναφερόμενους στόχους·

iii) να είναι ανάλογα προς τους στόχους αυτούς·

β) πριν από τη λήψη των εν λόγω μέτρων και ανεξαρτήτως τυχόν δικαστικών διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένων των προκαταρκτικών διαδικασιών και ενεργειών που αναλαμβάνονται στα πλαίσια ποινικών ερευνών, το κράτος μέλος:

- έχει ζητήσει από το κράτος μέλος που αναφέρεται στην παράγραφο 1 να λάβει μέτρα και το τελευταίο δεν έλαβε μέτρα ή τα μέτρα ήταν ανεπαρκή,
- έχει κοινοποιήσει στην Επιτροπή και στο κράτος μέλος που αναφέρεται στην παράγραφο 1 την πρόθεσή του να λάβει τέτοια μέτρα.

5. Τα κράτη μέλη μπορούν, σε έκτακτες περιπτώσεις, να παρεκκλίνουν από τους όρους που αναφέρονται στην παράγραφο 4 στοιχείο β). Στην περίπτωση αυτή, τα μέτρα πρέπει να κοινοποιούνται το συντομότερο δυνατό στην Επιτροπή και στο κράτος μέλος που αναφέρεται στην παράγραφο 1, αναφέροντας τους λόγους για τους οποίους το κράτος μέλος κρίνει ότι πρόκειται για επείγουσα κατάσταση.

[...]»

8 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει:

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η ανάληψη και η άσκηση δραστηριότητας φορέα παροχής υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας δεν μπορεί να υπαχθεί σε καθεστώς προηγούμενης παροχής άδειας ή σε οποιαδήποτε άλλη προϋπόθεση ισοδυνάμου αποτελέσματος.»

9 Κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/31:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε το νομικό τους σύστημα να επιτρέπει τη σύναψη συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, ιδίως, ότι οι νομικές

προϋποθέσεις που ισχύουν για τη διαδικασία σύναψης των συμβάσεων δεν παρακωλύουν τη χρήση των συμβάσεων που συνάπτονται με ηλεκτρονικά μέσα ούτε αποστερούν τις συμβάσεις αυτές εννόμου αποτελέσματος ή ισχύος λόγω του ότι έχουν συναφθεί με ηλεκτρονικά μέσα.»

Η εθνική νομοθεσία

- ¹⁰ Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, του νόμου CVIII. του 2001 για τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού εμπορίου και τις υπηρεσίες που συνδέονται με την κοινωνία της πληροφορίας (a elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatásokról szóló 2001. évi CVIII. Törvény, στο εξής: νόμος για το ηλεκτρονικό εμπόριο):

«Δεν απαιτείται προηγούμενη άδεια ή διοικητική απόφαση ομοίου αποτελέσματος για την έναρξη ή την άσκηση δραστηριότητας παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας».

- ¹¹ Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 7/2004 (XI.23.) του Υπουργείου Δημόσιας Υγείας σχετικά με τις απαιτήσεις για την άσκηση επαγγέλματος στον τομέα της εμπορίας, επισκευής και δανεισμού ιατρικών ειδών [a gyógyászati segédeszközök forgalmazásának, javításának, kölcsönzésének szakmai követelményeiről szóló 7/2004 (XI. 23.) Egészségügyi Minisztériumi rendelet]:

«είναι δυνατή η εμπορία, επισκευή και ενοικίαση ιατρικών ειδών [...] σε ειδικευμένο κατάστημα, υπό τον όρο ότι υπάρχει άδεια εκμεταλλεύσεως σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και ότι τηρούνται οι όροι που προβλέπουν τα σημεία I.1. και I.2. του παραρτήματος 2 του παρόντος κανονισμού.»

12 Κατά το παράρτημα 1 του κανονισμού αυτού:

«Δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού τα ακόλουθα ιατρικά είδη:

[...]

— τα οπτικά είδη μαζικής παραγωγής με εξαίρεση τους φακούς επαφής·

[...]».

13 Από το σημείο I.1., στοιχείο δ', του παραρτήματος 2 του ως άνω κανονισμού προκύπτει ότι, για την εμπορία φακών επαφής και γυαλιών γυαλιών ατομικά προσαρμοσμένων στις μετρήσεις, απαιτείται κατάστημα ελάχιστης επιφάνειας 18m² ή χώρος που χωρίζεται από το εργαστήριο. Μεταξύ των σχετικών με το προσωπικό προϋποθέσεων, το σημείο I.2., στοιχείο γ', του παραρτήματος αυτού περιέχει την απαίτηση κατά την οποία πρέπει να γίνεται χρήση των υπηρεσιών οπτομέτρου ή οφθαλμιάτρου ειδικευμένου στους φακούς επαφής.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

14 Η Ker-Optika εμπορεύεται φακούς επαφής μέσω της ιστοσελίδας της στο Διαδίκτυο. Με απόφαση της 29ης Αυγούστου 2008, η ÁNTSZ Pécsi, Sellyei, Siklósi Kistérségi Intézete (τοπική αποστολή της ÁNTSZ για τις περιφέρειες Pécs, Selye και Siklós), της απαγόρευσε να ασκεί τη δραστηριότητα αυτή.

- 15 Κατόπιν ενστάσεως που υπέβαλε η Ker-Optika κατά της ως άνω αποφάσεως, η ΆΝΤΣΖ επιβεβαίωσε την απαγόρευση αυτή με απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2008.
- 16 Η ΆΝΤΣΖ στηρίχθηκε, ιδίως, στις διατάξεις του κανονισμού του Υπουργείου Δημόσιας Υγείας 7/2004 (ΧΙ. 23.), κατά τις οποίες η εμπορία φακών επαφής μπορεί να πραγματοποιείται μόνο σε κατάστημα ειδικευμένο στην πώληση ιατρικών ειδών ή με παράδοση κατ' οίκον για τελική κατανάλωση. Εντούτοις, η παράδοση κατ' οίκον δεν περιλαμβάνει, ούτε κατ' όνομα ούτε κατ' αντικείμενο, την εμπορία μέσω Διαδικτύου.
- 17 Η Ker-Optika άσκησε προσφυγή κατά της προαναφερθείσας αποφάσεως προβάλλοντας, ιδίως, ότι η εμπορία φακών επαφής μέσω Διαδικτύου δεν είναι δυνατόν να υπόκειται σε περιορισμούς βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, του νόμου για το ηλεκτρονικό εμπόριο, που εγγυάται την ελεύθερη άσκηση δραστηριότητας εκ μέρους φορέα παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας.
- 18 Ως προς τούτο, η ΆΝΤΣΖ επικαλέσθηκε τη δέκατη όγδοη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2000/31, από την οποία προκύπτει ότι η εμπορία φακών επαφής μέσω Διαδικτύου δεν μπορεί να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του νόμου για το ηλεκτρονικό εμπόριο. Συγκεκριμένα, κατά την αιτιολογική αυτή σκέψη, δραστηριότητες οι οποίες εξ ορισμού δεν είναι δυνατόν να ασκούνται εξ αποστάσεως ή με ηλεκτρονικά μέσα, όπως η παροχή ιατρικών συμβουλών που απαιτεί φυσική εξέταση του ασθενούς, δεν αποτελούν υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας. Εντούτοις, η διάθεση στην αγορά φακών επαφής απαιτεί τέτοια εξέταση.
- 19 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Baranya megyei bíróság αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Συνιστά η εμπορία φακών επαφής παροχή ιατρικών συμβουλών που απαιτεί φυσική εξέταση του ασθενούς οπότε δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας [για το ηλεκτρονικό εμπόριο];

- 2) Αν η εμπορία φακών επαφής δεν συνιστά παροχή ιατρικών συμβουλών απαιτούσα φυσική εξέταση του ασθενούς, έχει το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ την έννοια ότι οι διατάξεις κράτους μέλους που προβλέπουν ότι οι φακοί επαφής δεν μπορούν να διατεθούν στο εμπόριο παρά μόνο σε κατάστημα ιατρικών ειδών αντιβαίνουν στο εν λόγω άρθρο;
- 3) Αντιβαίνει στην αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων κατά την έννοια του άρθρου 28 της Συνθήκης ΕΚ η ουγγρική νομοθεσία η οποία επιτρέπει την εμπορία φακών επαφής μόνο σε καταστήματα ιατρικών ειδών;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 20 Με τα ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να συνεξετασθούν, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί κατά πόσον το δίκαιο της Ένωσης απαγορεύει εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία επιτρέπει την εμπορία φακών επαφής μόνο σε καταστήματα ειδικευμένα στην πώληση ιατρικών ειδών και απαγορεύει, συνεπώς, την εμπορία φακών επαφής μέσω Διαδικτύου.
- 21 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα, πρέπει να προσδιοριστούν οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που εφαρμόζονται στην εμπορία φακών επαφής μέσω Διαδικτύου και, εν συνεχεία, να καθορισθεί κατά πόσον οι εν λόγω διατάξεις απαγορεύουν εθνική νομοθεσία όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη.
- 22 Εκ προοιμίου, στο πλαίσιο εμπορίας μέσω Διαδικτύου, μπορούν να διακριθούν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα στοιχεία. Μια τέτοιου είδους εμπορία περιλαμβάνει, σε ένα πρώτο στάδιο, την πράξη πωλήσεως αυτή καθεαυτή, η οποία συνίσταται στην

πρόταση συνάψεως συμβάσεως σε απευθείας σύνδεση και στη σύναψη συμβάσεως με ηλεκτρονικά μέσα. Σε ένα δεύτερο στάδιο, η εν λόγω εμπορία συνεπάγεται την παράδοση του πωληθέντος προϊόντος, η οποία λαμβάνει κατά κανόνα χώρα στην κατοικία του πελάτη. Επιπροσθέτως, σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, πριν την πώληση ή την παράδοση ο πελάτης συμβουλευέται ιατρό.

Επί της οδηγίας 2000/31

- ²³ Όσον αφορά, πρώτον, την πράξη πώλησεως, πρέπει καταρχάς να υπομνησθεί ότι, κατά τα άρθρα 1, παράγραφος 2, και 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2000/31, η οδηγία αυτή προβλέπει την προσέγγιση ορισμένων εθνικών διατάξεων που εφαρμόζονται στις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών, ήτοι στις υπηρεσίες που συνήθως παρέχονται έναντι αμοιβής, με ηλεκτρονικά μέσα εξ αποστάσεως και κατόπιν προσωπικής επιλογής ενός αποδέκτη υπηρεσιών.
- ²⁴ Όπως προκύπτει από τη δέκατη όγδοη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2000/31, τέτοιες υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών συμπεριλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την πώληση εμπορευμάτων σε απευθείας σύνδεση.
- ²⁵ Το στοιχείο αυτό ενισχύεται από την αιτιολογική έκθεση της πρότασης οδηγίας που υποβλήθηκε από την Επιτροπή στις 18 Νοεμβρίου 1998 [COM(1998) 586 τελικό], στην οποία διευκρινίζεται ότι οι υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών περιλαμβάνουν τις υπηρεσίες πώλησεως αγαθών και τις υπηρεσίες που καθιστούν δυνατή την πραγματοποίηση ηλεκτρονικών συναλλαγών σε απευθείας σύνδεση για την αγορά εμπορευμάτων, όπως η αμφίδρομη τηλεαγορά και τα ηλεκτρονικά εμπορικά κέντρα.

- ²⁶ Σημειωτέον, εν συνεχεία, ότι, κατά την τριακοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη και το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/31, κάθε κράτος μέλος οφείλει να προσαρμόζει κατά συστηματικό τρόπο τη νομοθεσία του, η οποία περιέχει απαιτήσεις ικανές να παρεμποδίσουν τη χρησιμοποίηση συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα και η οποία αφορά όλα τα αναγκαία στάδια και τις πράξεις που περιλαμβάνει η διαδικασία συνάψεως της συμβάσεως για την πώληση αγαθών σε απευθείας σύνδεση, όπως η πρόταση για τη σύναψη συμβάσεως, η διαπραγμάτευση και η σύναψη συμβάσεως με ηλεκτρονικά μέσα.
- ²⁷ Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι οι δραστηριότητες πωλήσεως ιατρικών ειδών, όπως οι φακοί επαφής, δεν περιλαμβάνονται μεταξύ των δραστηριοτήτων εκείνων, στις οποίες εφαρμόζεται η οδηγία 2000/31, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 5, αυτής.
- ²⁸ Κατά συνέπεια, ο συντονισμένος τομέας της οδηγίας 2000/31 καλύπτει τις εθνικές διατάξεις, οι οποίες απαγορεύουν πράξεις σχετικά με την πώληση φακών επαφής, ήτοι, ιδίως, την προσφορά σε απευθείας σύνδεση και τη σύναψη συμβάσεως με ηλεκτρονικά μέσα.
- ²⁹ Δεύτερον, όσον αφορά την παράδοση, πρέπει να σημειωθεί ότι, κατά το γράμμα του άρθρου 2, στοιχείο η', περίπτωση ii, της οδηγίας 2001/31, ο συντονισμένος τομέας δεν καλύπτει τις απαιτήσεις σχετικά με την παράδοση αγαθών, για τα οποία συνήφθη σύμβαση με ηλεκτρονικά μέσα.
- ³⁰ Κατά συνέπεια, οι εθνικές εκείνες διατάξεις που αφορούν τις προϋποθέσεις, υπό τις οποίες εμπόρευμα πωλούμενο μέσω Διαδικτύου μπορεί να παραδοθεί στο έδαφος κράτους μέλους δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας.
- ³¹ Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι οι προϋποθέσεις παραδόσεως φακών επαφής δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2000/31.

- 32 Τρίτον, πρέπει να εξετασθεί κατά πόσον οι προαναφερθείσες διαπιστώσεις επηρεάζονται από το γεγονός ότι η πώληση ή η παράδοση φακών επαφής ενδέχεται να υπόκεινται σε προηγούμενη επίσκεψη του πελάτη σε ιατρό.
- 33 Ως προς τούτο, όπως αναφέρεται στη δέκατη όγδοη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2000/31, οι δραστηριότητες οι οποίες εξ ορισμού δεν μπορούν να παρέχονται εξ αποστάσεως ή με ηλεκτρονικά μέσα, όπως η παροχή ιατρικών συμβουλών που απαιτεί φυσική εξέταση του ασθενούς, δεν αποτελούν υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας και, ως εκ τούτου, δεν εμπίπτουν στην οδηγία αυτή.
- 34 Υπό τις συνθήκες αυτές, στην περίπτωση που παροχή ιατρικών συμβουλών απαιτούσα φυσική εξέταση του πελάτη συνιστά αναπόσπαστο τμήμα της πώλησεως φακών επαφής, η απαίτηση μίας τέτοιας παροχής συμβουλών θα είχε ως συνέπεια να εμπίπτει η πώληση αυτή στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας.
- 35 Σημειωτέον, ως προς το σημείο αυτό, ότι οι εν λόγω φακοί έρχονται σε άμεση επαφή με τα μάτια και συνιστούν ιατρικά είδη, η εφαρμογή των οποίων μπορεί, σε ειδικές περιπτώσεις, να προκαλέσει φλεγμονές του οφθαλμού, ή ακόμα και μόνιμα προβλήματα οράσεως, οι δε παθήσεις αυτές μπορούν να προκληθούν από τη χρήση και μόνον των εν λόγω φακών. Η απαίτηση επομένως προηγούμενης παροχής ιατρικής συμβουλής είναι ενδεχομένως δικαιολογημένη.
- 36 Στο πλαίσιο αυτό, πρόσωπο που επιθυμεί να κάνει χρήση φακών επαφής οφείλει ενδεχομένως να υποβληθεί σε προληπτική οφθαλμολογική εξέταση κατά τη διάρκεια της οποίας, αφενός, εξακριβώνεται ότι η χρήση φακών επαφής δεν αντενδείκνυται για ιατρικούς λόγους, αφετέρου καθορίζονται οι ακριβείς τιμές, σε διοπτρίες, της αναγκαίας διορθώσεως.

- 37 Εντούτοις, η εξέταση αυτή δεν αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της πωλήσεως φακών επαφής. Συγκεκριμένα, μπορεί να λαμβάνει χώρα ανεξαρτήτως της πράξεως πώλησεως, δεδομένου ότι η πώληση μπορεί να πραγματοποιηθεί, ακόμα και εξ αποστάσεως, βάσει συνταγής οφθαλμιάτρου, ο οποίος εξέτασε προηγουμένως τον πελάτη.
- 38 Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η απαιτούσα τη φυσική εξέταση του πελάτη παροχή ιατρικών συμβουλών, από την οποία μπορεί να εξαρτάται η πώληση φακών επαφής, είναι δυνατόν να διαχωρισθεί από την πώληση.
- 39 Εξάλλου, παρότι είναι γεγονός ότι ενδέχεται, για υγειονομικούς λόγους, να υποχρεωθεί ο πελάτης να συμβουλευθεί ιατρό, με σκοπό τον φυσικό έλεγχο της εφαρμογής των φακών, καθώς και να υποβάλλεται σε οφθαλμολογικές εξετάσεις, ανά τακτά χρονικά διαστήματα, προκειμένου να προσδιορισθούν οι επιπτώσεις της χρήσεως φακών, ο εν λόγω έλεγχος και οι εξετάσεις πραγματοποιούνται είτε κατά τη χρήση των φακών είτε κατόπιν της παραδόσεώς τους. Επομένως, οι εν λόγω παροχές ιατρικών συμβουλών δεν είναι δυνατόν να συνδέονται με την πράξη πωλήσεως των φακών.
- 40 Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι εθνική διάταξη που απαγορεύει την πώληση τέτοιων φακών μέσω Διαδικτύου εμπίπτει, κατ' αρχήν, στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2000/31.

Επί του πρωτογενούς δικαίου

- 41 Δεδομένου ότι οι κανόνες σχετικά με τις προϋποθέσεις παραδόσεως φακών επαφής δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2000/31, πρέπει να αξιολογηθούν υπό το πρίσμα του πρωτογενούς δικαίου, ήτοι της ΣΛΕΕ.

- ⁴² Προκαταρκτικώς, πρέπει να διευκρινισθεί κατά πόσον οι εν λόγω κανόνες πρέπει να εξετασθούν υπό το πρίσμα της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, όπως υποστηρίζει η Ουγγρική Κυβέρνηση, ή υπό το πρίσμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, όπως προτείνει το αιτούν δικαστήριο.
- ⁴³ Ως προς τούτο, από πάγια νομολογία προκύπτει, αφενός, ότι, όταν ένα εθνικό μέτρο συνδέεται τόσο με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων όσο και με την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, το Δικαστήριο το εξετάζει, κατ' αρχήν, με γνώμονα μόνο μία από τις δύο αυτές θεμελιώδεις ελευθερίες εφόσον αποδεικνύεται ότι η μία από αυτές είναι εντελώς δευτερεύουσα σε σχέση με την άλλη και μπορεί να συνδεθεί με αυτήν (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 24ης Μαρτίου 1994, C-275/92, Schindler, Συλλογή 1994, σ. I-1039, σκέψη 22, καθώς και της 26ης Μαΐου 2005, C-20/03, Burmanjer κ.λπ., Συλλογή 2005, σ. I-4133, σκέψη 35).
- ⁴⁴ Αφετέρου, από την απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2003, C-322/01, Deutscher Apothekerverband (Συλλογή 2003, σ. I-14887, σκέψεις 65, 76 και 124), προκύπτει ότι εθνικό μέτρο σχετικά με πώληση εμπορευμάτων μέσω του Διαδικτύου και παράδοσή τους στην κατοικία του καταναλωτή, πρέπει να εξετάζεται μόνον υπό το πρίσμα των κανόνων περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και, ως εκ τούτου, υπό το πρίσμα των άρθρων 34 ΣΛΕΕ και 36 ΣΛΕΕ.
- ⁴⁵ Στην προκειμένη περίπτωση, η εθνική ρύθμιση που απαγορεύει την εμπορία φακών επαφής μέσω Διαδικτύου αφορά έναν τρόπο πωλήσεως χαρακτηριστικό στοιχείο του οποίου είναι η παράδοση τέτοιων φακών στην κατοικία του καταναλωτή.
- ⁴⁶ Κατά συνέπεια, η ρύθμιση πρέπει να εξετασθεί υπό το πρίσμα των άρθρων 34 ΣΛΕΕ και 36 ΣΛΕΕ.

Επί της υπάρξεως εμποδίου στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων

- 47 Κατά πάγια νομολογία, κάθε εμπορική ρύθμιση των κρατών μελών δυνάμενη να παρακωλύσει, άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το εμπόριο εντός της Ένωσης θεωρείται μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό κατά την έννοια του άρθρου 34 ΣΛΕΕ (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 1974, 8/74, Dassonville, Συλλογή τόμος 1974, σ. 411, σκέψη 5, και της 10ης Φεβρουαρίου 2009, C-110/05, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2009, σ. I-519, σκέψη 33).
- 48 Από πάγια, επίσης, νομολογία προκύπτει ότι το άρθρο 34 ΣΛΕΕ απηχεί την υποχρέωση τηρήσεως των αρχών της απαγορεύσεως των διακρίσεων και της αμοιβαίας αναγνώρισεως των προϊόντων που νομίμως κατασκευάζονται και διατίθενται στο εμπόριο εντός άλλων κρατών μελών, καθώς και της υποχρεώσεως διασφαλίσεως της ελεύθερης προσβάσεως των προϊόντων της Ένωσης στις εθνικές αγορές (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 49 Κατά συνέπεια, πρέπει να χαρακτηρίζονται ως μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό τα μέτρα κράτους μέλους τα οποία σκοπούν ή έχουν ως αποτέλεσμα τη δυσμενέστερη μεταχείριση των προϊόντων που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη, καθώς και οι διατάξεις που αφορούν τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν τα εμπορεύματα αυτά, ακόμη και αν οι διατάξεις αυτές ισχύουν αδιακρίτως για όλα τα προϊόντα (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψεις 35 και 37).
- 50 Υπάγεται επίσης στην κατηγορία αυτή κάθε άλλο μέτρο που παρακωλύει την πρόσβαση στην αγορά κράτους μέλους των προϊόντων καταγωγής άλλων κρατών μελών (προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 37).

- 51 Για τον λόγο αυτόν, δύναται να παρακωλύσει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, υπό την έννοια της νομολογίας της προπαρατεθείσας αποφάσεως *Dassonville*, η εφαρμογή επί προϊόντων προερχομένων από άλλα κράτη μέλη εθνικών διατάξεων που περιορίζουν ή απαγορεύουν ορισμένους τρόπους πωλήσεως, εκτός αν οι διατάξεις αυτές δεν ισχύουν για όλες τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται εντός αυτού του κράτους μέλους και δεν επηρεάζουν κατά τον ίδιο τρόπο, τόσο από νομικής απόψεως όσο και στην πράξη, τη διάθεση στο εμπόριο των εγχώριων και των προερχόμενων από άλλα κράτη μέλη προϊόντων. Συγκεκριμένα, η εφαρμογή ρυθμίσεων αυτού του είδους στην πώληση προϊόντων που προέρχονται από άλλο κράτος μέλος και πληρούν τις προδιαγραφές που έχει θέσει το κράτος αυτό δύναται να παρακωλύσει την πρόσβασή τους στην αγορά ή να την καταστήσει δυσχερέστερη απ' ό,τι την πρόσβαση των εγχώριων προϊόντων στην αγορά (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 24ης Νοεμβρίου 1993, *C-267/91* και *C-268/91*, *Keck* και *Mithouard*, Συλλογή 1993, σ. I-6097, σκέψεις 16 και 17, καθώς και προπαρατεθείσα Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 36).
- 52 Επομένως, πρέπει να εξετασθεί κατά πόσον η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση πληροί τις δύο προϋποθέσεις που αναφέρονται στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως, τουτέστιν κατά πόσον ισχύει για όλες τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται εντός αυτού του κράτους μέλους και κατά πόσον επηρεάζει κατά τον ίδιο τρόπο, τόσο από νομικής απόψεως όσο και στην πράξη, τη διάθεση στο εμπόριο των εγχώριων και των προερχόμενων από άλλα κράτη μέλη προϊόντων.
- 53 Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η εν λόγω νομοθεσία ισχύει για όλες τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην πώληση φακών επαφής, ως εκ τούτου, η προϋπόθεση αυτή πληρούται.
- 54 Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση, δεν αμφισβητήθηκε ότι η απαγόρευση πωλήσεως φακών επαφής μέσω Διαδικτύου ισχύει για τους προερχόμενους από άλλα κράτη μέλη φακούς επαφής που πωλούνται δι' αλληλογραφίας και παραδίδονται στους καταναλωτές που κατοικούν στην Ουγγαρία. Διαπιστώνεται, επομένως, ότι

η απαγόρευση πωλήσεως φακών επαφής δι' αλληλογραφίας στερεί τις εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη επιχειρήσεις ενός ιδιαιτέρως αποτελεσματικού τρόπου εμπορίας των προϊόντων αυτών και δυσχεραίνει σημαντικά την πρόσβασή τους στην αγορά του οικείου κράτους μέλους (βλ., κατ' αναλογία, όσον αφορά τα φάρμακα, προπαρατεθείσα απόφαση Deutscher Apothekerverband, σκέψη 74).

- 55 Υπό τις συνθήκες αυτές, η εν λόγω ρύθμιση δεν θίγει κατά τον ίδιο τρόπο την εμπορία φακών επαφής εκ μέρους ουγγρικών επιχειρήσεων και εκείνη εκ μέρους επιχειρήσεων άλλων κρατών μελών.
- 56 Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι η εν λόγω ρύθμιση συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό απαγορευόμενο από το άρθρο 34 ΣΛΕΕ, εκτός και αν μπορεί να δικαιολογηθεί για αντικειμενικούς λόγους.

Επί του κατά πόσο δικαιολογείται το εμπόδιο στην ελεύθερη διακίνηση των αγαθών

- 57 Κατά πάγια νομολογία, τέτοιο εμπόδιο στην ελεύθερη διακίνηση των αγαθών μπορεί να δικαιολογηθεί για λόγους γενικού συμφέροντος που παρατίθενται στο άρθρο 36 ΣΛΕΕ ή λόγω επιτακτικής ανάγκης. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις το εθνικό μέτρο πρέπει να είναι κατάλληλο για να διασφαλισθεί η υλοποίηση του επιδιωκόμενου σκοπού και να μην υπερβαίνει το αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού αυτού μέτρο (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 59 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 58 Ως προς τούτο, εάν το εν λόγω μέτρο εμπίπτει στον τομέα της δημόσιας υγείας, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η υγεία και η ζωή των ανθρώπων κατέχουν την πρώτη θέση μεταξύ των αγαθών και των συμφερόντων που προστατεύει η Συνθήκη και ότι εναπόκειται στα κράτη μέλη να καθορίζουν το επίπεδο προστασίας της δημόσιας υγείας που επιθυμούν να εξασφαλίσουν καθώς και τον τρόπο κατά τον οποίο πρέπει να επιτευχθεί το επίπεδο αυτό. Δεδομένου ότι μπορεί να ποικίλλει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν περιθώρια εκτιμήσεως (βλ. απόφαση της 1ης Ιουνίου 2010, C-570/07 και C-571/07, Blanco Pérez et Chao Gómez, Συλλογή 2010, σ. I-4629, σκέψη 44 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 59 Στην προκειμένη περίπτωση, η προβαλλόμενη από την Ουγγρική Κυβέρνηση δικαιολόγηση άπτεται της ανάγκης να διασφαλισθεί η προστασία της υγείας των χρηστών φακών επαφής. Επομένως, η δικαιολόγηση αυτή υπηρετεί ανάγκες αναγόμενες στην προστασία της δημόσιας υγείας που προβλέπονται στο άρθρο 36 ΣΛΕΕ, ικανές να δικαιολογήσουν εμπόδιο στην ελεύθερη διακίνηση των αγαθών.
- 60 Επομένως, πρέπει να εξετασθεί κατά πόσον η επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση είναι κατάλληλη για να διασφαλισθεί η υλοποίηση του επιδιωκόμενου σκοπού.
- 61 Ως προς τούτο, η Ουγγρική και η Ισπανική Κυβέρνηση υποστηρίζουν ότι είναι αναγκαίο να επιβάλλεται στους πελάτες η υποχρέωση να παραλαμβάνουν τους φακούς επαφής σε ειδικευμένα καταστήματα, καθότι πρέπει να έχουν πρόσβαση σε έναν οπτικό ο οποίος να πραγματοποιεί τους απαραίτητους φυσικούς ελέγχους, να προβαίνει σε εξετάσεις και να δίνει οδηγίες στους πελάτες όσον αφορά τη χρήση των εν λόγω φακών.
- 62 Πρέπει, συναφώς, να υπομνησθεί ότι, όπως σημειώθηκε στη σκέψη 35 της παρούσας αποφάσεως, η απλή χρήση φακών επαφής ενδέχεται, σε ειδικές περιπτώσεις, να προκαλέσει φλεγμονές του οφθαλμού, ή ακόμα και μόνιμα προβλήματα οράσεως.

- 63 Λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων που επομένως ελλοχεύουν για τη δημόσια υγεία, ένα κράτος μέλος μπορεί να απαιτήσει να παραδίδονται οι φακοί επαφής από ειδικευμένο προσωπικό, το οποίο να εφιστά την προσοχή του πελάτη στους κινδύνους αυτούς, να προβαίνει σε εξετάσεις του πελάτη και είτε να του συνιστά τη χρήση φακών είτε να τον αποτρέπει από αυτήν, καλώντας ενδεχομένως τον ενδιαφερόμενο να συμβουλευθεί οφθαλμίατρο. Εξαιτίας των κινδύνων αυτών, ένα κράτος μέλος μπορεί επίσης, στην περίπτωση που δεν αντενδείκνυται η χρήση φακών, να απαιτήσει τη συνδρομή ειδικευμένου προσωπικού, το οποίο να καθορίζει το κατάλληλο είδος φακών, να εξετάζει την εφαρμογή των φακών στα μάτια του πελάτη και να παράσχει σε αυτόν πληροφορίες σχετικά με τη χρήση και τη συντήρηση των φακών επαφής (βλ., συναφώς, απόφαση της 25ης Μαΐου 1993, C-271/92, LPO, Συλλογή 1993, σ. I-2899, σκέψη 11).
- 64 Συγκεκριμένα, αν και δεν εξουδετερώνει πλήρως τους κινδύνους που διατρέχουν οι χρήστες επαφών, η συνδρομή ειδικευμένου οπτικού και οι υπηρεσίες που αυτός παρέχει ενδέχεται να μειώσουν τους κινδύνους αυτούς. Επομένως, στον βαθμό που προβλέπει την παράδοση των φακών επαφής στα καταστήματα οπτικών που προσφέρουν υπηρεσίες τέτοιου οπτικού, η επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση είναι κατάλληλη για να διασφαλισθεί η υλοποίηση του σκοπού που ανάγεται στην προστασία της υγείας των εν λόγω χρηστών.
- 65 Επιπλέον, πρέπει, εντούτοις, να μην υπερβαίνει η ρύθμιση αυτή το αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού αυτού μέτρο, ήτοι δεν πρέπει να υπάρχουν μέτρα για την επίτευξή του, τα οποία να προσβάλλουν λιγότερο την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.
- 66 Όσον αφορά, πρώτον, την απαίτηση φυσικής παρουσίας του πελάτη προκειμένου να υποβληθεί σε οφθαλμολογική εξέταση από οπτικό στο κατάστημα πώλησεως, πρέπει, αφενός, να παρατηρηθεί ότι προληπτικές εξετάσεις που γίνονται ενδεικτικώς μπορούν ενδεχομένως να πραγματοποιηθούν από οφθαλμίατρο, εκτός του καταστήματος οπτικών.

- 67 Αφετέρου, ουδόλως διαπιστώνεται από τη δικογραφία που διαβιβάστηκε στο Δικαστήριο ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση επιβάλλει στον οπτικό την υποχρέωση να εξαρτά κάθε παράδοση φακών από προληπτική εξέταση ή από προηγούμενη επίσκεψη σε ιατρό, ούτε ότι εξαρτά την παράδοση αυτή από απαιτήσεις, ιδίως, στην περίπτωση διαδοχικών παραδόσεων φακών στον ίδιο πελάτη.
- 68 Επομένως, τέτοια εξέταση και επίσκεψη σε ιατρό πρέπει να θεωρηθούν προαιρετικές, με αποτέλεσμα η πραγματοποίησή τους να επαφίεται, κυρίως, στην ευθύνη κάθε χρήστη φακών επαφής, το δε καθήκον του οπτικού συνίσταται, συναφώς, στην παροχή συμβουλών στους χρήστες.
- 69 Εντούτοις, μπορούν να παρασχεθούν στους πελάτες συμβουλές, κατά τρόπο ισοδύναμο, πριν την παράδοση των φακών επαφής, στο πλαίσιο της εμπορίας αυτών μέσω Διαδικτύου, τούτο δε διαμέσου στοιχείων αμφίδρομης επικοινωνίας που υφίστανται στο Διαδίκτυο, τα οποία πρέπει υποχρεωτικώς να χρησιμοποιεί ο πελάτης πριν του δοθεί η δυνατότητα να πραγματοποιήσει την αγορά των εν λόγω φακών (βλ., συναφώς, όσον αφορά την εμπορία φαρμάκων μέσω Διαδικτύου, προπαρατεθείσα απόφαση *Deutscher Apothekerverband*, σκέψη 114).
- 70 Δεύτερον, το κράτος μέλος μπορεί ασφαλώς να απαιτήσει —όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 63 της παρούσας αποφάσεως— να καθορίζεται ο κατάλληλος τύπος φακών επαφής από οπτικό, ο οποίος να υποχρεούται, εν προκειμένω, να εξετάσει την εφαρμογή των φακών επαφής στα μάτια του πελάτη και να του παράσχει συμβουλές με σκοπό την ορθή χρήση και τη συντήρηση αυτών.
- 71 Πρέπει, εντούτοις, να σημειωθεί ότι η παροχή των εν λόγω υπηρεσιών επιβάλλεται, καταρχήν, μόνον κατά την πρώτη παράδοση φακών επαφής. Πράγματι, κατά

τις μεταγενέστερες παραδόσεις δεν είναι, κατά γενικό κανόνα, απαραίτητο να παρέχονται στον πελάτη τέτοιες υπηρεσίες. Αρκεί να αναφέρει ο πελάτης στον πωλητή τον τύπο φακών επαφής που έλαβε κατά την πρώτη παράδοση, τα χαρακτηριστικά των οποίων ενδέχεται να προσαρμόστηκαν από οφθαλμίατρο, ο οποίος έδωσε νέα συνταγή λαμβάνουσα υπόψη τυχόν μεταβολές στην όραση του πελάτη.

72 Τρίτον, εάν η παρατεταμένη χρήση φακών επαφής πρέπει να συνοδεύεται από συμπληρωματικές πληροφορίες και συμβουλές, αυτές μπορούν να παρέχονται στον πελάτη μέσω στοιχείων αμφίδρομης επικοινωνίας που υπάρχουν στην ιστοσελίδα του παρόχου στο Διαδίκτυο.

73 Επιπλέον, το κράτος μέλος μπορεί να επιβάλει στους ενδιαφερόμενους οικονομικούς φορείς την υποχρέωση διαθέσεως στον πελάτη ειδικευμένου οπτικού, ο οποίος να παρέχει εξ αποστάσεως στον πελάτη πληροφορίες και εξατομικευμένες συμβουλές σχετικά με τη χρήση και τη συντήρηση των φακών επαφής. Η παροχή τέτοιων πληροφοριών και συμβουλών εξ αποστάσεως μπορεί, εξάλλου, να παρουσιάζει πλεονεκτήματα, καθότι επιτρέπει στον χρήστη φακών να διατυπώνει τις ερωτήσεις του εύστοχα και μετά από σκέψη, χωρίς να χρειάζεται να μετακινηθεί (βλ., συναφώς, όσον αφορά την εμπορία φαρμάκων μέσω Διαδικτύου, προπαρατεθείσα απόφαση Deutscher Apothekerverband, σκέψη 113).

74 Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι ο αναγόμενος στην προστασία της υγείας των χρηστών φακών επαφής σκοπός μπορεί να υλοποιηθεί μέσω λιγότερο περιοριστικών μέτρων από εκείνα που απορρέουν από την επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση, τα οποία συνίστανται στην υποβολή σε περιορισμούς μόνον της πρώτης παραδόσεως φακών, καθώς και στην επιβολή στους ενδιαφερόμενους οικονομικούς φορείς της υποχρέωσης να θέτουν στη διάθεση του πελάτη ειδικευμένο οπτικό.

- 75 Συνεπώς, οσάκις κράτος μέλος υιοθετεί ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, υπερβαίνει τα υπομνησθέντα στη σκέψη 58 της παρούσας αποφάσεως περιθώρια εκτιμήσεως, η δε ρύθμιση αυτή πρέπει, ως εκ τούτου, να θεωρηθεί ως υπερβαίνουσα το αναγκαίο για την επίτευξη του προβαλλόμενου σκοπού μέτρο.
- 76 Για τους ίδιους λόγους, στον βαθμό που περιέχει απαγόρευση πωλήσεως φακών επαφής μέσω Διαδικτύου, η εν λόγω ρύθμιση δεν μπορεί να θεωρηθεί ανάλογη προς τον σκοπό της προστασίας της δημόσιας υγείας, υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31.
- 77 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στα υποβληθέντα από το αιτούν δικαστήριο ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι εθνική νομοθεσία σχετικά με την εμπορία φακών επαφής εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2000/31, καθόσον αφορά την πράξη πωλήσεως τέτοιων φακών μέσω Διαδικτύου. Αντιθέτως, εθνική νομοθεσία σχετικά με την παράδοση των εν λόγω φακών δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.
- 78 Τα άρθρα 34 ΣΛΕΕ και 36 ΣΛΕΕ, καθώς και η οδηγία 2000/31, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι απαγορεύουν εθνική ρύθμιση η οποία επιτρέπει την εμπορία φακών επαφής μόνο σε ειδικευμένα καταστήματα ιατρικών ειδών.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 79 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Εθνική νομοθεσία σχετικά με την εμπορία φακών επαφής εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά (οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο), καθόσον αφορά την πράξη πώλησεως τέτοιων φακών μέσω Διαδικτύου. Αντιθέτως, εθνική νομοθεσία σχετικά με την παράδοση των εν λόγω φακών δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.

Τα άρθρα 34 ΣΛΕΕ και 36 ΣΛΕΕ, καθώς και η οδηγία 2000/31, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι απαγορεύουν εθνική ρύθμιση η οποία επιτρέπει την εμπορία φακών επαφής μόνο σε ειδικευμένα καταστήματα ιατρικών ειδών.

(υπογραφές)